

23de December, saa blev det ikke lovligt ved denne Lov; men derved har denne Lov ikke tabt al Betydning. Der var nemlig stærk Tvivl indenfor Rigsraadet, og ligesaa indenfor Rigsdagen og omkring i Folket, om Rigsraadets Lovlighed, og denne Tvivl havde mere kunnet udøve sin Indflydelse, sit Tryk paa Rigsraadet, dersom Loven af 23de December ikke var bleven vedtagen, end da den var vedtagen. Denne Tvivl tabte ligesom Noget af sin Braad, sin Betydning for Gjennemførelsen af Sagen ved denne Lov. Det Samme var Tilfældet for Rigsdagens Vedkommende ved den Behandling, som Rigsdagen i Januar Maaned 1865 undergav Finansloven. Derved viste Fleertallet i Rigsdagen ogsaa, at det anerkjendte denne Tilstand for lovligt bestaaende. Saaledes som Sagen da stillere sig for mig — det var nemlig først, da jeg havde den Ære at blive beæret med Medborgeres Tillid til at deeltage i den lovgivende Forsamlings Arbejde, — maatte jeg indsee, at det vilde blive høist vanskeligt, Punkt for Punkt, at faae gennemført Juni-Grundloven; thi Rigsraadet havde juridisk Ret til at sætte sig derimod, og det havde viist, at det vilde gjøre den gjældende, og det Parti, der ikke vilde have Juni-Grundloven usforandret indført, havde delviis faaet Medhold af Fleertallet i begge Representationer. I Rigsraadet 1865 var Venstre imidlertid saa stærk, at det i Folkethinget kunde helde Grundloven usforandret til Fællesudvalget, og det Forslag, der kom frem, var et saadant, at ogsaa dette mødte Modstand af et Fleertal af Folkethingets medlemmer, nemlig af 50; men det er en Misforstaaelse, naar Somme, navnlig udenfor denne Sal, have meent, at disse 50 Nei'er vare 50 Mænd, der ubetinget maatte fastholde Juni-grundloven og vare overbeviste om at kunne sætte den igjennem; det var langtfra Tilfældet. Der var blandt disse 50 Nei'er — det er Tilfældet, og det vil Enhver indrømme, der kjender, hvorledes Forholdene dengang vare, — indtil 20, som allerede da vilde have gjort en ikke ubetydelig Indrømmelse med Hensyn til Landsthingets Sammensætning og med Hensyn til enkelte andre Punkter, som vi nu heldigviis have faaet forandrede i det foreliggende Grundlovsudkast, og blandt de Dvrigte var der i alt

Fald 5 Mænd — hvis Frisindethed og Grundlovsindethed jeg aldrig har tvivlet om, og af hvilke Enkelte eller en Enkelt vilde faae en stor Indflydelse paa Sagens Afgjørelse —, som underhaanden havde erklæret sig villige til at gaae til en Afgjørelse, der, om den end i enkelte Henseender afgav Betryggelse for en bedre Ordning end selve Juni-grundloven, dog med Hensyn til Valgretten gif henimod den samme Grændse, som det hvilende Grundlovsudkast nu foreslaaer. Det var en Hemmelighed, men den var kun halvt skjult, og det er nu en offentlig Hemmelighed. Jeg bebrejder paa ingen Maade nogen af disse Mænd, hvad de dengang gjorde, idet jeg troer, at de handlede efter deres bedste Skjønnende ligeoverfor hele den Stilling, som da var tilstede, og efter som de betragtede samtlige Forhold. Saaledes var Stillingen i Foraaret 1865, og ikke desto mindre modtog man de 50 Mænd omkring i Landet, næsten ligesom de vare 50 Landsforrædere, og ved Valget den 30te Mai var Resultatet dette, at man ikke engang i sin Heelhed vilde godkjende, hvad disse Mænd havde gjort. Det viste sig da ogsaa, at da man i Efteraaret samlede paa Thinge, var der høist 44, der vilde stemme for 5te Juni-Grundloven, naaget der da efter min Formening hverken havde været Tid spildt eller Noget spildt ved at have stemt derfor. Jeg skal ikke paastaae, at vi havde udrettet Synderligt ved at faae det fastholdt indtil et Fællesudvalg. Det er imidlertid dog temmelig sandsynligt, at vi havde opnaaet bedre Resultater, hvis dette var steet, men desuagtet skal jeg ikke bebreide Nogensomhelst hans Afstemning i denne Sag. Jeg er overbevist om, at ogsaa de Mænd, som tilsammen dengang og siden have dannet et næsten landsberømt Firma, have handlet efter deres bedste Overbevisning, og jeg skal tilføie, at i det Mindste burde ikke de Mænd, som tidligere havde viist Imødekommen og viist sig villige til at gaae bort fra 5te Juni Grundloven, politisk talt, hænge dem, om jeg maa bruge dette Udtryk. Fællesudvalgets Indstilling maatte komme saaledes, som den kom; vi kunne efter Stillingen ikke vente det bedre, og naar man har villet bebreide en enkelt Mand, — en Mand, som jeg haaber, at ligesom det er første